

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

תאריך: י"א סיוון, תשע"ז 05/06/2017

סומן: כ-14-13650

לכבוד

ד"ר אביחי מנדלבלית

היועץ המשפטי לממשלה

משרד המשפטים

נכבדי שלום רב,

הנדון: קריאה להתייצב בהליך הסדר החוב של פישמן, להתנגד לאישור

ההסדר ולדרוש עריכת חקירה של התנהלות הבנקים ונושאי המשרה

ביחס למתן האשראי וגביית חובותיו

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: "התנועה") הרינו לפנות אליך כדלקמן:

מכתב זה עניינו קריאה ליועץ המשפטי לממשלה להתייצב בהליך הסדר החוב של איש העסקים אליעזר פישמן, להתנגד לאישור ההסדר ולדרוש עריכת חקירה מעמיקה בעניין כישלון הבנקים המתמשך בפיקוח על פעילותו של החייב. יש לעשות זאת על מנת לוודא שהנזק האדיר שהמשק הישראלי והפגיעה הקשה באמון הציבור – אשר הפכו כבר לנורמה בשנים האחרונות – לא יישנו ולא יחזרו על עצמם. זאת, במסגרת מילוי תפקידו של היועץ המשפטי לממשלה כשומר האינטרס הציבורי בתחום המשפטי.

איש העסקים אליעזר פישמן, שחדלות פירעונו הינה הגדולה ביותר בהיסטוריה של המדינה, עומד כעת בפני חתימה על הסדר חוב הכולל החזרת 8% בלבד מחובותיו לנושים בטווח הקצר ואולי בעוד חמש שנים תשלום של 15% נוספים. ההתנהלות של נושאי המשרה בבנקים, אשר אפשר לפישמן לנהוג בחוסר אחריות בכספי הציבור – היא זו שיש לתקנה כעת. תיקון שורשי זה יוכל להתבצע אחת ולתמיד באמצעות חקירה יסודית של הכשלים והגורמים שהביאו למצב זה.

ההחזר הכספי במסגרת הסדר החוב הינו מינורי למול ההישג בהשבת אמון הציבור הטמון בפעולה זו.

לא מותר לציין כי בקרב הציבור נוצרה תחושה קשה של שיתוף פעולה בין הבנקים לבין פישמן. שום פעולה לא ננקטה מצד הבנקים לאורך השנים ואפילו בשלב זה של הליכי פשיטת הרגל, הבנקים לא היו אלה שהרימו את הכפפה אלא רשות המסים, כאשר אלה עודם מסרבים להגדירו כפושט רגל. נראה ששום לווה ללא "הילה" לא היה זוכה ליחס כזה מצדם. קשה שלא לתהות מה עומד מאחורי סיפור השתיקה הרועמת של הבנקים לאורך כל השנים – גם כאשר ההפקרות הבנקאית הייתה חשופה לעיני כל.

רח' יפו 208, ירושלים 94383 * מען למכתבים: ת.ד. 4207, ירושלים 91043 * טל: 02-5000073 פקס: 02-5000076
شارع يافا 208، القدس 94383 * العنوان للرسائل: ص.ب. 4207، القدس 91043 * هاتف: 02-5000073 * فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B.4207 Jerusalem 91043 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: economic@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

זו העת לחולל שינוי יסודי בשיטה ואנו מצפים מהיועץ המשפטי שיירתם למטרה זו וביע
עמדתו בדבר הצורך בחקירה מעמיקה שתאפשר את שינוי התנהלותם של הבנקים, וחשיפת
התורמים הנושאים באחריות למחדל הפיננסי.

1. בימים האחרונים פורסם בתקשורת אודות הסדר החוב המתגבש בעניינו של איש העסקים
אליעזר פישמן, לאחר חודשיים של משא ומתן בינו לבין עו"ד יוסי בנקל, שמונה לניהול נכסיו.
במסגרת ההסדר, יחזירו פישמן ובני משפחתו כ-400 מיליון ש"ח בשני שלבים לאורך חמש
שנים, כאשר בשלב הראשון יתבצע תשלום של 8% מהחוב בלבד.¹ יוזכר כי יתרת החוב
הנוכחית, על-פי משפחת פישמן, עומדת על 1.8 מיליארד ש"ח, כלומר ההסדר יביא למחיקה
של 76% מהחוב לנושים – רשות המסים והבנקים.²

2. נזכיר כי במשך עשרות שנים קבוצת פישמן, המהווה את אחד מחמשת הלוויים הגדולים
בישראל, נטלה אשראי מופלג מהבנקים השונים, מינפה את פעילותה העסקית באופן חריג,
מחזרה הלוואות כאשר לא יכלה לעמוד בהן, ובמקביל לקחה סיכונים אשר לא היו קשורים
לליבת עסקיה ושלימים התגלו כהשקעות שגויות.

3. כידוע מר פישמן הינו איש עסקים מקושר ביותר ובעל השפעה רבה על הכלכלה הישראלית.
פישמן מחזיק בשני עיתונים מרכזיים במדינה ועל-פי הפרסומים אף נהג להפעיל את קשריו
במערכת התקשורת, במערכה הפוליטית-מדינית ובגופים הפיננסיים על מנת לממן את
המדיניות העסקית המסוכנת המובלת על ידו.³

4. עוד עולה מהפרסומים כי פישמן החל להיערך למצב של פשיטת רגל כבר לפני 16 שנה, אך
כאשר עו"ד בנקל ביקש להכריז עליו כפושט רגל, הבנקים התנגדו ורשות המסים הייתה
הנושה היחיד שתמך בבקשה.⁴

5. עובדה זו מחדדת את ההתנהלות הבעייתית של הבנקים בסיפורו של פישמן. על אף
שחובותיו לבנקים הם הגבוהים ביותר (ביניהם בנק הפועלים), הנושה הגדול ביותר של פישמן,
לו היה חב בסך הכל כ-1.8 מיליארד ש"ח⁵ ובנק לאומי, אשר לפי הפרסומים חובו של פישמן
אליו מוערך בכ-1.7 מיליארד ש"ח), אלה אפשרו לפישמן להגיע למצב זה באין מפריע וגם
כשהגיע לחדלות הפירעון האיומה שנמצא בה לא עשו דבר. היחידה שהרימה את הכפפה
ופתחה בהליכים משפטיים נגדו הייתה רשות המסים.

¹ נעמי צורף וגולן חזני "פישמן בדרך להסדר חוב: תספורת של 47% לפחות לנושים" כלכליסט (03.06.2017).
² חן מענית, עירית אבישר ואלה-לוי וינריב "המתווה להסדר החוב לפישמן: הבנקים לחוצים מתגובת הציבור" גלובס
(04.06.2017).
³ גיא רולניק "מה מסתתר מאחורי המיליארדים בפשיטת הרגל של אליעזר פישמן" The Marker (02.09.2016).
⁴ לעיל הי"ש 2.
⁵ יסמין גואטה ומיכאל רוכורגר "בנק הפועלים מבקש לממש שעבודים – וחושף את החובות של החברות הפרטיות
של פישמן" The Marker (4.9.2016).

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

6. נראה, אם כן, כי העובדה שחובו של פישמן תפח למימדים עצומים שכאלה מחייבת את המפקח על הבנקים לבדוק ולחקור כיצד ניתן לפישמן אשראי בהיקף כזה על ידי הבנקים, מבלי שקיימות לו בטוחות מתאימות, באופן אשר על פני הדברים גם נעדר כל היגיון עסקי.
7. פרט לכך שההסדר שגובש מקטין את הסיכוי לגבות מפישמן את מלוא החוב, החיסרון העיקרי בהסדר שכזה הוא העובדה שלא יאפשר ביצוע חקירה מעמיקה שתביא לזיהוי הכשלים בהתנהלות הבנקים ובתרבות הארגונית שאפשרו לפישמן להגיע למצב זה. קשה שלא לתהות מה עומד מאחורי סיפור השתיקה הרועמת של הבנקים לאורך כל השנים – גם כאשר ההפקרות הבנקאית הייתה חשופה לעיני כל.
8. המקרה של פישמן, המהווה ככל הנראה את חדלות הפירעון הגדולה בהיסטוריה של המדינה, מהווה הזדמנות פז לא לאפשר ביצוע הסדר חוב נוסף ללא חקירה מעמיקה ולהוכיח ללווים הגדולים ולבנקים עצמם כי עליהם להתנהל באחריות עם כספי הציבור. ביצוע הסדר שכזה יהווה תמריץ נוסף לצדדים להמשיך להתנהל בפזרנות בכספי הציבור ויאפשר לכדור השלג של הסדרי החוב מהשנים האחרונות להמשיך ולצבור תאוצה, תוך פגיעה עצומה באמון הציבור ובכספו.
9. לכן, אנו קוראים לבצע בעניינו של פישמן הליכי פשיטת רגל בהתאם לחוק ובמסגרתם לערוך חקירה מעמיקה שבסופה יינתנו תשובות – כיצד יתכן שהבנקים אפשרו לפישמן להגיע למצב כזה, מי היו הגורמים האחראים על הענקת הכספים לפישמן גם כשהיה ברור שלא יחזיר. הכסף שיוחזר לציבור במסגרת הסדר החוב הינו מינורי לעומת השבת אימון הציבור בכך שתיערך בדיקה מקיפה שתאפשר מניעת מצבים כאלה בעתיד.
10. בשנים האחרונות אנו חוזים בתופעה שהפכה כבר לנורמה במסגרתה אנשי עסקים רבים, ביניהם נוחי דנקנר ומוטי זיסר ז"ל, מתנהלים בכספי הציבור כאילו היה זה כספם הם ולאחר מכן חותמים על הסדרי חוב, הכוללים "תספורות" משמעותיות, שמאפשרים להם בקלות לפתוח דף חדש ללא כל בעיה, מבלי שהבנקים נותנים דין וחשבון על מעשיהם. כך, נמשכת הפגיעה באמון הציבור ולבנקאים ניתן "אור ירוק" להמשיך ולסכן את כספי הציבור בעסקאות בעייתיות מבלי שאף גורם מפקח על נושאי המשרה המאפשרים זאת.
11. נזכיר כי כבר בשנת 2014, בעקבות קריסתה של קבוצת אי.די.בי, התנועה פנתה לחברי ועדת הכספים וקראה להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לאור הכישלון המערכתי המתמשך של מרבית שומרי הסף בפיקוח על פעילות הקבוצה במשך למעלה מעשור. בנוסף, התנועה פנתה גם לבנק ישראל על מנת שיערוך בדק בית עמוק ורציני. עם זאת, על אף שאנו רואים כי בשנים האחרונות מדובר בתופעה נרתבת במסגרתה הלווים הגדולים נקלעים למצב של חדלות פירעון בלתי נתפסת, בנק ישראל אינו יוזם אף חקירה פנימית של התנהלות נושאי המשרה שנתנו יד לאנשי העסקים להגיע למצב זה.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

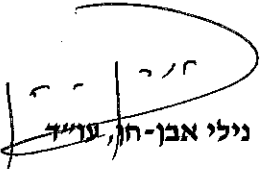

12. יתכן שאם הייתה מתבצעת בדיקת הכשל באי.די.בי כפי שדרשנו בזמנו, חייבים רבים אחרים בשנים האחרונות לא היו מגיעים למצב הקיצוני אליו הגיעו. בכך שבנק ישראל ממשיך לשתף פעולה עם הלוויים הגדולים ולא חותר להטלת אחריות אישית עליהם, הוא מבצע את תפקידו בצורה מצומצמת ביותר ולא תוך אחריות רחבה לציבור כולו. המצב בו פישמן המשיך לשדר "עסקים כרגיל" מבלי שנושאי המשרה מנעו ממנו לעשות כן, מהווה אות, סימן ועדות מובהקת לכך שלקחי העבר לא הופנמו בבנק ישראל.

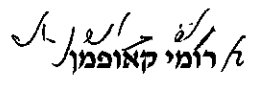
13. לסיכום, התנועה קוראת ליועץ המשפטי לממשלה למצות את סמכותו כפי שעולה בהנחיותיו לתפקידי היועץ המשפטי לממשלה⁶ ולפעול לשמירה על האינטרס הציבורי בעניינו של אליעזר פישמן. זאת, תוך קריאה למנהל נכסיו של פישמן, עו"ד יוסי בנקל, לערוך חקירה מקיפה בעניין התנהלות הבנקים בישראל ביחס לחברות הפרטיות בבעלותו של החייב פישמן. הבדיקה הנדרשת בעניין זה היא כפולה: ראשית, נדרשת חקירה של התנהלות הבנקים ביחס למתן האשראי, הבטוחות והערבויות שניתנו תמורתו; שנית, נדרשת חקירה אישית של הגורמים אשר היו אמונים על פעילות זו בבנקים, על מנת שההתנהלות הפסולה, המסמנת לכאורה על דפוס חוזר, לא תישנה.

14. אנו קוראים ליועץ המשפטי לממשלה להביע דעתו בפומבי, לא להסכים להסדר החוב המתגבש עם איש העסקים אליעזר פישמן ולדרוש בעניינו קיום הליכי פשיטת רגל באופן שיאפשר ביצוע החקירה המעמיקה. אי קיום חקירה כזאת הוא איתות ברור לאנשי עסקים נוספים, שאין סיכון ממשי בניהול חסר אחריות של כספי הציבור באמצעות הבנקים המסחריים, ובאישור בנק ישראל, הכל תחת תרבות מקורבים קלוקלת.⁷ הקף חובות כאלה מביא להשפעה הרסנית ביותר על הכלכלה הישראלית, במיוחד כשמדובר בגורמים ריכוזיים.

15. לאור החשיבות הציבורית העליונה של הנושא, נודה לתגובתכם המחירה לפנייה זו.

נילי אבן-הין, עו"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

בכבוד רב,

רמי קאופמן
רכזת מחלקת כלכלה ומחקר

העתק:

עו"ד מאיר לוי – המשנה ליועץ המשפטי לממשלה לעניינים כלכליים

⁶ בהנחיה מספר 1.0000 (90.000) להנחיות היועץ לממשלה בעניין "תפקידי היועץ המשפטי לממשלה" מיום 3.7.2002 נכתב כי: "...היועץ המשפטי לממשלה מופקד גם על שמירת האינטרס הציבורי בתחום המשפטי, על-ידי – בין השאר – התייצבות בבתי-המשפט, גם בתיקים שהממשלה אינה צד להם, כשהמדובר בנושאים בעלי אינטרס ציבורי."
⁷ איתן אבראל "התספורת של פישמן: חזרה בר והבנקאים מקפיצים את הסיכון המערכתי בישראל" The Marker (4.6.2017).